

Samrådsunderlag

Samråd inför ansökan om tillstånd för täkt av sand inom fastigheterna Månsarps-Renstorp 1:2 m.fl. i Jönköpings kommun

2026-02-13

Samrådsunderlag

Samråd inför ansökan om tillstånd för täkt av sand inom
fastigheterna Måsarps-Renstorp 1:2 m.fl. i Jönköpings kommun

Bolag

Skanska Industrial Solutions AB

Projekt

Måsarps

Kontaktpersoner samråd

Kontaktperson	Oskar Karlsson
Postadress	Skanska Industrial Solutions AB Marknadsfunktionen att. Oskar Karlsson Kämpevägen 32 553 02 Jönköping
E-post	oskar.karlsson@skanska.se
Telefon	010-449 83 02

Kontaktperson	Gunnar Helander
Postadress	Skanska Industrial Solutions AB Marknadsfunktionen att. Gunnar Helander Kämpevägen 32 553 02 Jönköping
E-post	gunnar.helander@skanska.se
Telefon	010-449 32 45

1	INLEDNING	4
1.1	SAKEN	4
1.1	ADMINISTRATIVA UPPGIFTER	4
1.2	GÄLLANDE TILLSTÄND	5
1.3	VERKSAMHETENS KLASSIFICERING	5
1.4	BEHOV	5
2	LOKALISERING	6
3	VERKSAMHETSBESKRIVNING	7
3.1	HISTORIK	7
3.2	BESKRIVNING AV ANSÖKT TÄKTVERKSAMHET	7
3.3	MASKINPARK	7
3.4	DRIFTTIDER	7
3.5	TRANSPORTER	8
3.6	EFTERBEHANDLING	8
4	PLANER OCH OMRÅDESBESKRIVNING	9
4.1	ÖVERSIKTS- OCH DETALJPLANER	9
4.2	RIKSINTRESSEN OCH SKYDDADE OMRÅDEN	10
4.3	BEBYGGELSE	11
5	FÖRUTSEDD MILJÖPÅVERKAN	11
5.1	ANSPRÅKTAGANDE AV MARK	11
5.2	YT- OCH GRUNDEVATTEN	11
5.3	BULLER	15
5.4	NATUR- OCH KULTURMILJÖ SAMT FRILUFTSLIV	15
5.5	LANDSKAPSBILD OCH EFTERBEHANDLING	16
5.6	UTSLÄPP TILL LUFT	16
5.7	KEMIKAlier OCH AVFALL	16
5.8	YTRE HÄNDELSER OCH KLIMATFÖRÄNDRINGAR	17
6	BEDÖMNING I FRÅGA OM BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN	17
6.1	UTMÄRKANDE EGENSKAPER	17
6.2	LOKALISERING	18
6.3	MILJÖEFFEKTERNAS TYP OCH UTMÄRKANDE EGENSKAPER	18
6.4	SAMMANFATTANDE BEDÖMNING	19
7	FÖRSLAG TILL INNEHÅLL I MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNINGEN	19
8	FORTSATT SAMRÅDS- OCH PRÖVNINGSPROCESS	20

1 Inledning

1.1 Saken

Skanska Industrial Solutions AB ("Skanska") har för avsikt att ansöka om fortsatt tillstånd till täkt av sand vid Skanskas täkt i Månsarp strax söder om Jönköping.

Inom det aktuella området bedrivs idag täktverksamhet, genom tillstånd från Miljöprövningsdelegationen inom länsstyrelsen i Östergötland.¹ Tillståndet medger ett totalt årligt uttag om upp till 50 000 ton sand. Totalt, under tillståndets giltighetstid, får 300 000 ton sand tas ut. Tillståndet är giltigt till och med den 31 december 2025. Eftersom tillståndstiden för Skanskas täktverksamhet löper ut inom kort och Skanska har för avsikt att fortsätta täktverksamheten i Månsarp avser Skanska att ansöka om ett nytt tillstånd.

Den ansökta verksamheten inom fastigheterna Månsarps-Renstorp 1:2 m.fl. omfattar täkt av sand för betongtillverkning. För att kunna tillgodose en ökad efterfrågan på betong och samtidigt leverera material i det fall det uppkommer större samhällsbyggnadsprojekt inom den aktuella verksamhetens avsättningsområde avser Skanska att söka tillstånd för att utvinna upp till 30 000 ton sand per år. Skanska ansöker om tillstånd under 10 år, vilket innebär att den totala mängden sand som får utvinnas ska få uppgå till 300 000 ton. Skanska bedömer att den framtida verksamheten och utvinningen kommer att vara i linje med den tidigare vid normala förutsättningar. Det ansökta verksamhets- och brytningsområdet uppgår till 7,4 respektive 5,6 hektar.

Skanska kommer att ansöka om s.k. verkställighetsförordnande enligt 22 kap. 28 § miljöbalken för de verksamheter som omfattas av tillståndsansökan.

1.1 Administrativa uppgifter

Sökande	Skanska Industrial Solutions AB 112 74 Stockholm
Organisationsnummer	556793–1638
Produktionschef	Andreas Floengård Pålsson
Kontaktperson samråd	Oskar Karlsson oskar.karlsson@skanska.se 010-449 83 02
	Gunnar Helander Gunnar.helander@skanska.se 010-449 32 45
Fastigheter som berörs av det planerade verksamhetsområdet	Månsarps-Renstorp 1:2 Månsarps-Renstorp 1:148 Månsarp 4:4
Kommun	Jönköping
Län	Jönköpings län
Tillsynsmyndighet	Jönköpings kommun

¹ Miljöprövningsdelegationen inom länsstyrelsen i Östergötland, beslut den 5 maj 2015, dnr 551-7650-13

1.2 Gällande tillstånd

Inom det aktuella området bedrivs idag täktverksamhet, genom tillstånd från Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelse i Östergötland.²

1.3 Verksamhetens klassificering

Verksamhetskoderna är huvudsakligen relevanta för att säkerställa rätt provningsnivå och huruvida verksamheten per automatik innebär betydande miljöpåverkan. Den aktuella verksamheten omfattas av följande bestämmelser i miljöprövningsförordningen:

- 4 kap 3 § Tillståndsplikt B och verksamhetskod 10.20 – Täkt av naturgrus;
- 4 kap 6 § Anmälningssplikt C och verksamhetskod 10.50 – Sortering och siktning av naturgrus.

Den aktuella verksamheten omfattas inte av bestämmelser i miljöbedömningsförordningen som medför att verksamheten per automatik bedöms som betydande miljöpåverkan.

Samrådsunderlaget, som är en del av undersökningssamrådet, syftar till att ge underlag för länsstyrelsen att fatta beslut om verksamheten medför en "betydande miljöpåverkan" eller ej.

Skanskas bedömning är att den planerade verksamheten inte medför en betydande miljöpåverkan, vilket utvecklas nedan.

1.4 Behov

Samhällets förändring under den tid som verksamhet bedrivits i tåkten har inneburit ökade krav på stenmaterial samt en mer restriktiv tillståndsgivning för naturgrustäkter.

År 2024 levererades i Sverige cirka 89,6 miljoner ton ballast (krossat berg, grus, sand och morän), till bland annat byggande och underhåll av bostäder, vägar, järnvägar och betong³. I denna volym ingår endast ballast producerad i landets tillståndsgivna täkter, dvs. inte återanvändning av så kallat entreprenadberg. Ballastbehovet har ett starkt samband med byggkonjunkturen och kan variera från år till år. Historiskt har framför allt naturgrus från olika isälvsavlagringar nyttjats som ballast. I modern tid har dock produktionen alltmer kommit att bedrivas i bergtäkter, utom för specifika ändamål, såsom t.ex. betongtillverkning, där viss del av ballastförsörjningen fortfarande sker med sand och naturgrus på grund av att materialet av en eller annan anledning är oundgängligt och inte kan ersättas med ballast från helkrossat berg. Isälvsavlagringar med naturgrus utgör ofta viktiga grundvattentillgångar och därför försöker samhället ställa om ballastanvändningen från naturgrus till alternativa material som till exempel krossat berg eftersom denna tillgång är mycket stor i Sverige.

I dagsläget har det visats att det teoretiskt går att tillverka betong med enbart, eller med en mycket stor andel så kallad helkrossad betongballast från berg. Praktiskt har det dock visat sig vara svårare att genomföra denna omställning eftersom den innebär produktionstekniska utmaningar samt stora ekonomiska investeringar. I vissa regioner i landet medger heller inte de geologiska förutsättningarna avseende berggrund och bergkvalitet en fullständig omställning från naturgrus till helkrossad betongballast. Omställningen har dock redan påbörjats och i vissa täkter i landet produceras helkrossad betongballast, vilken till stor del kan ersätta naturgruset

² Miljöprövningsdelegationen inom länsstyrelsen i Östergötland, beslut den 5 maj 2015, dnr 551-7650-13

³ SGU Periodiska publikationer 2025:3, Grus sand och Krossberg 2024.

vid betongtillverkning. I flera regioner kvarstår dock problemet med att fullt ut ersätta naturgrus med helkrossad betongballast och framför allt gäller detta i de finare fraktionerna 0-4 mm.

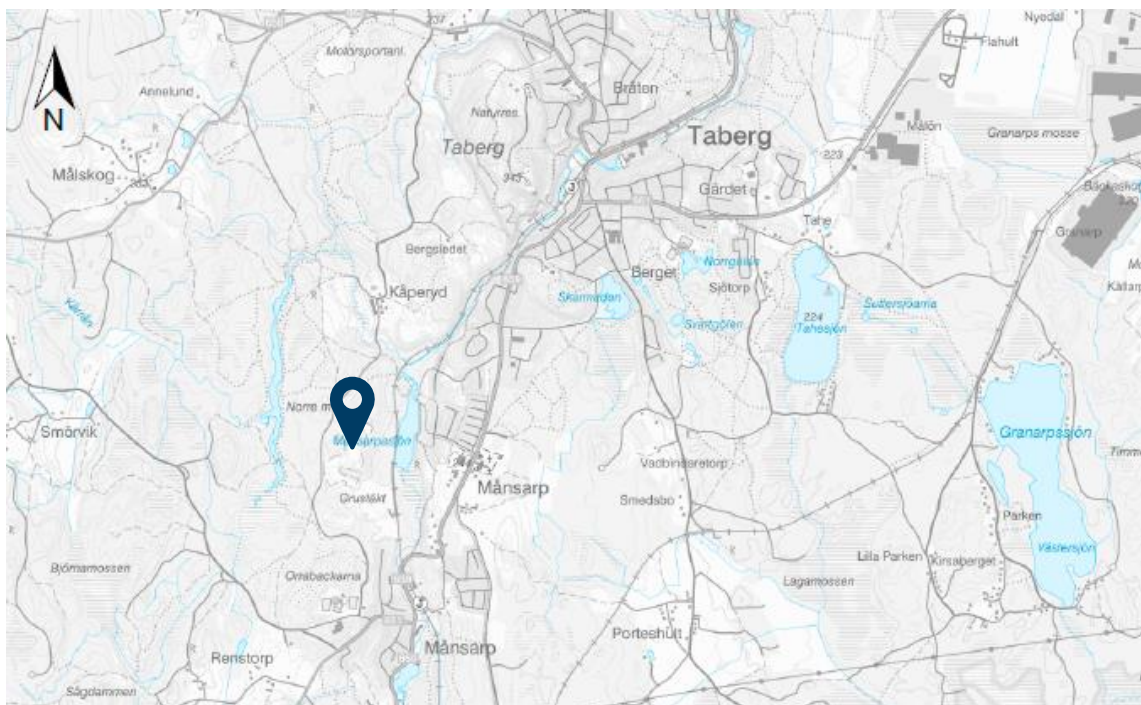
1.4.1 Behovsutredning

Enligt 9 kap. 6 f § 1 miljöbalken får en täkt av naturgrus inte komma till stånd om det med hänsyn till det avsedda användningsområdet är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt att använda ett annat material. Bestämmelsen tillkom i syfte att minska uttaget av naturgrus eftersom det utgör en ändlig resurs och därigenom trygga en långsiktigt god hushållning av naturresurser. Det är sökanden av en täktverksamhet som ska redogöra för det avsedda användningsområdet och visa att det inte är möjligt att använda ett annat material än det naturgrus som avses att tas ur täkten.⁴ Mot denna bakgrund kommer Skanska, som en del av ansökan och prövningsunderlaget, att ta fram en utredning som redovisar huruvida det finns tekniska eller ekonomiska förutsättningar att ersätta sandmaterialet från Månsarp med ett annat material samt om det finns lämpliga ersättningsmaterial i Jönköpingsregionen.

2 Lokalisering

Den ansökta verksamheten är belägen ca 400 meter väster om Månsarps samhälle i Jönköpings kommun, se figur 2-1. Transporter från den ansökta verksamheten går söderut till väg 659, därefter norrut mot väg 661 för att ansluta till E4an i höjd med Torsviks trafikplats. Därefter går transporterna norrut på E4an för att slutligen nå Skanskas betongstation vid Solåsens industri- och handelsområde i Jönköping.

Närmaste enskilda bostadshus ligger ca 400 m öster om det ansökta verksamhetsområdet. Den ansökta verksamheten innebär att utvinningen sker i nordlig riktning vilket i sin tur innebär att verksamheten inte kommer närmare bostäder än i nuläget.

Figur 2-1. Lokalisering av ansökt verksamhet (blå pil).

⁴ Se prop. 2008/09:144 s. 16 f. och s. 26 samt bland annat. MÖD 2010:6 och Mark- och miljööverdomstolens dom den 4 oktober 2017 i mål nr M 9287-16.

3 Verksamhetsbeskrivning

3.1 Historik

Täktverksamhet har bedrivits inom området sedan i vart fall mitten av 1960-talet. Nuvarande tillstånd meddelades år 2015 och gäller till och med 2025. Historiskt har sand och naturgrus använts för i huvudsak samma användningsområden som bergmaterial. Sedan en lång tid tillbaka har användningsområdet för sand och naturgrus skiftat, från exempelvis ha använts för utfyllnader och vägbyggnation, till att endast användas för de ändamål där sand och naturgrus inte kan ersättas med andra material t.ex. bergmaterial. För den aktuella verksamhetens del används allt sandmaterial för betongtillverkning. Tillverkningen av betong sker i Skanskas egen regi i betongstationen vid Solåsens handels- och industriområde.

3.2 Beskrivning av ansökt täktverksamhet

Det ansökta tillståndet medför ingen förändring av den täktverksamhet som idag bedrivs vid sandtåkten i Månsarp. Täktverksamheten och ingående arbetsmoment kommer även fortsatt att bedrivas på samma sätt som idag.

3.2.1 Täktverksamhet

Täktverksamheten kommer att bedrivas på ett för branschen traditionellt sätt. Verksamheten omfattar följande arbetsmoment:

- Avbaning
- Uttag
- Sortering och siktning
- Lagerhållning samt lastning och uttransport av material
- Efterbehandling

All utvinning kommer ske inom det för tåkten angivna brytningsområdena medan upplag av färdiga produkter kan komma att ligga i hela verksamhetsområdet.

En mer utförlig beskrivning av verksamheten kommer att ske i den tekniska beskrivningen som medföljer tillståndsansökan.

3.2.2 Övrigt

Ansökan innefattar inga rivningsarbeten. Inom ramen för den ansökta verksamheten kommer inga byggnader eller andra anläggningar att uppföras.

3.3 Maskinpark

Maskinparken kommer att utgöras av en hjullastare och vid behov en bandschaktare eller grävmaskin. Vid kampanjvis sortering och siktning tas en mobil siktanläggning till området.

3.4 Drifftider

Verksamheten kommer huvudsakligen att bedrivas under dagtid på helgfria vardagar kl. 06-18. Vid enstaka projekt kan dock utlastning även komma att bedrivas kvällstid kl. 18-22. Transporter

kommer huvudsakligen att ske dagtid kl. 06-18, men kan vid enskilda tillfällen och särskilda projekt även komma att ske övriga dagar och tider. Skanska avser att ansöka om en tillståndstid om 10 år.

3.5 Transporter

Transporter till och från området kommer att ske som idag på befintlig väg ut till väg 659. Alla transporter kommer ske i riktning mot Jönköping och Skanskas betongstation vid Solåsens handels- och industriområde.

Den absoluta majoriteten av transporter kommer att ske dagtid på vardagar (kl. 06-18). Vid enstaka tillfällen kan transporter ske under kvällar eller helger. Sett över tid brukar trafikmängden också minska under semestermånaderna, samt under vintern, medan den är något mer omfattande under vår och höst.

Antalet transporter är beroende dels av hur mycket material som produceras dels av vilken typ av lastbil som används för att transportera produkterna. De lastbilar som vanligtvis används för transporter har en lastkapacitet på ca 38 ton. Vid en maximal produktion om 30 000 ton sandmaterial beräknas verksamheten, baserat på 220 arbetsdagar per år, ge upphov till ca 8 fordonsrörelser (in- eller uttransporter) per dag.

Tabell 3.5-1 Sammanställning av antalet transporter som genereras av verksamheten vid maximal produktion.

Täktverksamhet	Årlig mängd (ton)	Fordonsrörelser per dag
Maximal årlig produktion av sand	30 000	8

För väg 659 saknas trafikflödesdata. För väg 651, som ansluter till väg 659, finns dock sådana uppgifter. Trafikflödet på väg 651 är, enligt Trafikverkets senaste uppgifter på Trafikflödeskartan från 2022, utmed sträckan förbi området, ca 578 fordon per körbana per årsmedeldygn varav ca 34 utgörs av tunga fordon så som lastbilar. I och med att samtliga transporter från Skanskas verksamhet vid Månsarp går norrut i riktning mot Jönköping innefattas inte transporter från den ansökta verksamheten i trafikflödesdatan för väg 651. Den ger dock en indikation på trafikbelastningen i närområdet.

Det finns inga bostadshus lokaliserade längs utfartsvägen innan anslutning till väg 659. Utmed väg 659 och 661 i riktning mot E4an passerar flera bostadsfastigheter.

3.6 Efterbehandling

Efter avslutad täktverksamhet kommer verksamhets- och brytningsområdet att genomgå så kallad efterbehandling. Efterbehandlingen innebär att området utformas på ett vis som är långsiktigt säkert och gynnsamt för den biologiska mångfalden. Historiskt sett har sand- och grustäkter ofta efterbehandlats genom trädplantering. I dag sker inte längre efterbehandling av grus- och sandytor på det sättet. Tvärtom förespråkas nu ett bevarande av såväl öppna sand- och grusytor som rasbranter eftersom denna typ av biotoper numera är ovanliga i landskapet och en förutsättning för många ovanliga och i många fall rödlistade arter.

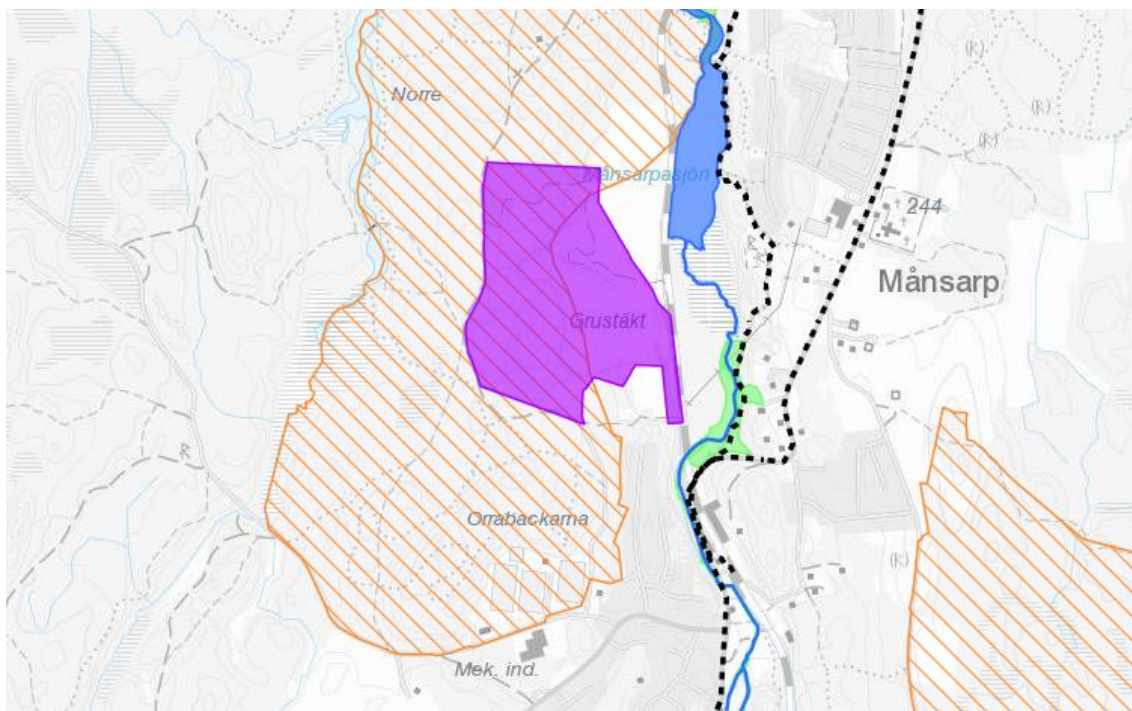
Skanskas förslag till efterbehandling kommer att vara utformat i linje med de råd och riktlinjer som arbetats fram vid flera Länsstyrelsen.⁵ I Skanskas förslag till efterbehandling kommer även resultatet från utförd naturvärdesinventering⁶ vägas in när det gäller val av lämplig efterbehandlingsåtgärd. Ett förslag till efterbehandlingsplan kommer att bifogas ansökningshandlingarna.

4 Planer och områdesbeskrivning

4.1 Översikts- och detaljplaner

Jönköping kommuns översiktsplan antogs av kommunfullmäktige den 22 juni 2016.⁷ Översiktsplanen för centrala tätorten antogs i kommunfullmäktige den 23 februari 2023 och har ersatt 2016 års översiktsplan i området som pekats ut som centrala tätorten, medan översiktsplanen från 2016 fortfarande gäller för kommunens mindre tätorter och landsbygd. För den aktuella verksamheten vid Månsarp gäller 2016 års översiktsplan.

I Jönköping kommuns översiktsplan från år 2016 är den ansökta verksamheten utpekad som en befintlig täktverksamhet, se figur 4.1-1. Strax öster om den ansökta verksamheten löper järnvägssystemet Jönköping-Värnamo, även kallat *Vaggerydsbanan*. Järnvägssträckan utgör led för farligt gods. Utmed Tabergsån och Månsarpasjön finns vissa utpekade naturvärden. Verksamheten är därtill belägen inom det tätortsnära friluftsområdet *Taberg-Månsarp*.

Figur 4.1-1 Utdrag från Jönköping kommuns översiktsplan från år 2016. I figuren ses befintliga täktverksamheter (lila fält), område utpekad för det tätortsnära friluftslivet (orange skrafferat område) samt naturvärden kopplade till Tabergsån samt Månsarpasjön (blå och gröna fält).

⁵ Se exempelvis Länsstyrelsen i Västra Götalands län *Sand- och grustäkter Hur du gynnar biologisk mångfald vid efterbehandling och drift* samt Länsstyrelsen i Västmanlands län *Naturgrustäkter Att tänka på vid efterbehandling*

⁶ Naturvärdesinventering av grustäkt vid Månsarp Grustäkt, Jönköpings kommun, Naturföretaget 2022

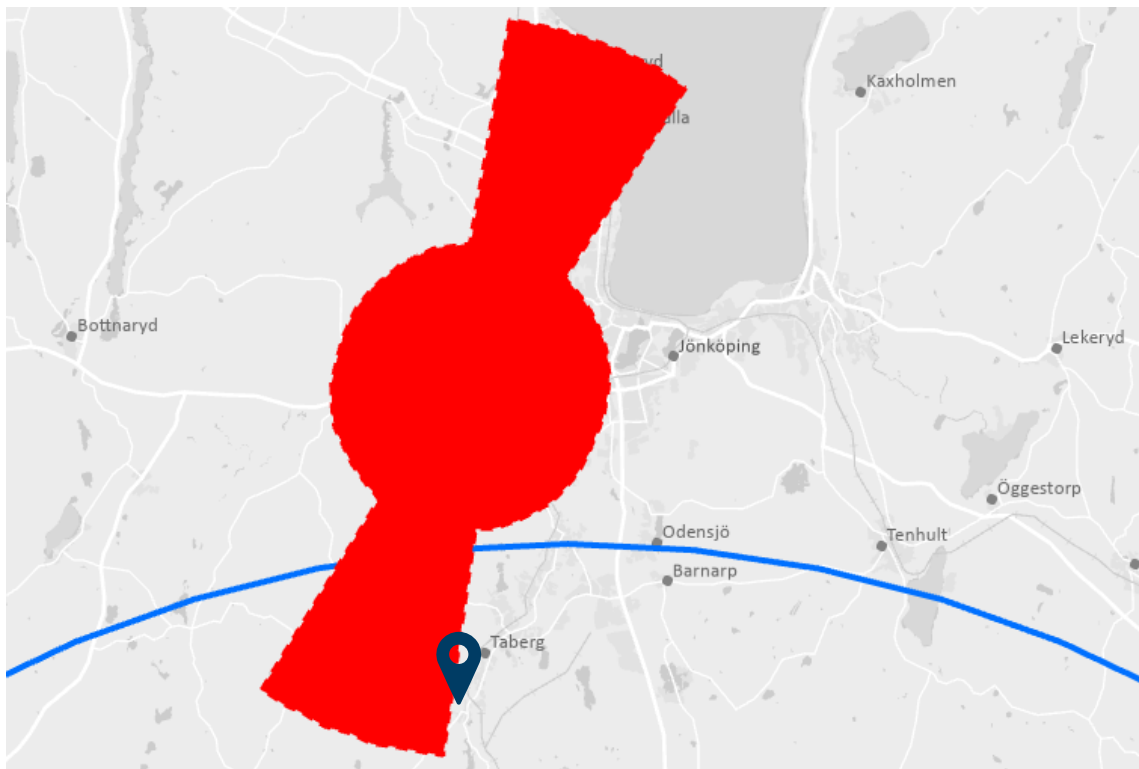
⁷ Digital Översiktsplan 2016

Den ansökta verksamheten är inte belägen inom detaljplanelagt område och omfattas inte heller av några områdesbestämmelser.

4.2 Riksintressen och skyddade områden

Inga områden med skyddad natur eller nyckelbiotoper berörs av den ansökta verksamhet. Inga Natura 2000-områden, naturreservat eller nationalparker ligger i närheten av området. Närmsta riksintresse återfinns ca 500 meter norr om den ansökta verksamheten och utgörs av Kåperyds riksintresse för naturvården. Ca 1 500 meter nordost om den ansökta verksamheten ligger berget *Taberg* som utgör ett riksintresse för naturvården samt ett så kallat Natura 2000 område (art- och habitatdirektivet).

Verksamheten vid Månsarp är belägen inom riksintresse för försvaret enligt 3 kap miljöbalken. Riksintresset utgör ett så kallat MSA-område för Haghults flygbas, dvs ett stoppområde för höga objekt där höga byggnader och objekt kan innebära påtaglig skada på riksintresse för försvaret. Verksamheten är även belägen strax öster om påverkansområde från Jönköpings civila flygplats, se figur 4.2-1.

Figur 4.2-1 Utdrag från Boverkets karttjänst över riksintressen. Lokaliseringen av den ansökta verksamheten representeras i figuren av en blå pil. Riksintressen för Jönköpings civila flygplats representeras av ett rött fält. MSA-området för Haghults flygbas representeras av en blå linje.

Den aktuella verksamheten ligger inte inom eller i direkt anslutning till vattenförekomster med strandskydd. Det ansökta verksamhets- och brytningsområdet har anpassats efter Månsarpasjöns strandskyddsområde. Den ansökta verksamheten är inte belägen inom eller i anslutning till något vattenskyddsområde och medför inte heller påverkan på något markavvattningsföretag.

4.3 Bebyggelse

Närmaste enskilda bostadshus ligger ca 400 m öster om det ansökta verksamhetsområdet. Utvinning av sandmaterial kommer att ske i nordlig riktning vilket innebär att verksamheten inte kommer närmare bostäder än i nuläget.

5 Förutsedd miljöpåverkan

5.1 Lanspråktagande av mark

Det aktuella området är redan idag påverkat av pågående täktverksamhet. Den nu ansökta täktverksamheten innebär att ny mark tas i anspråk. För att utreda naturmiljön inom det område som tas i anspråk av den ansökta verksamheten har en naturvärdesinventering genomförts. Naturvärdesinventeringen har genomförts enligt svensk standard. Resultatet av inventeringen redovisas nedan, se avsnitt 5.4. Rapporten från naturvärdesinventeringen kommer bifogas ansökningshandlingarna.

5.2 Yt- och grundvatten

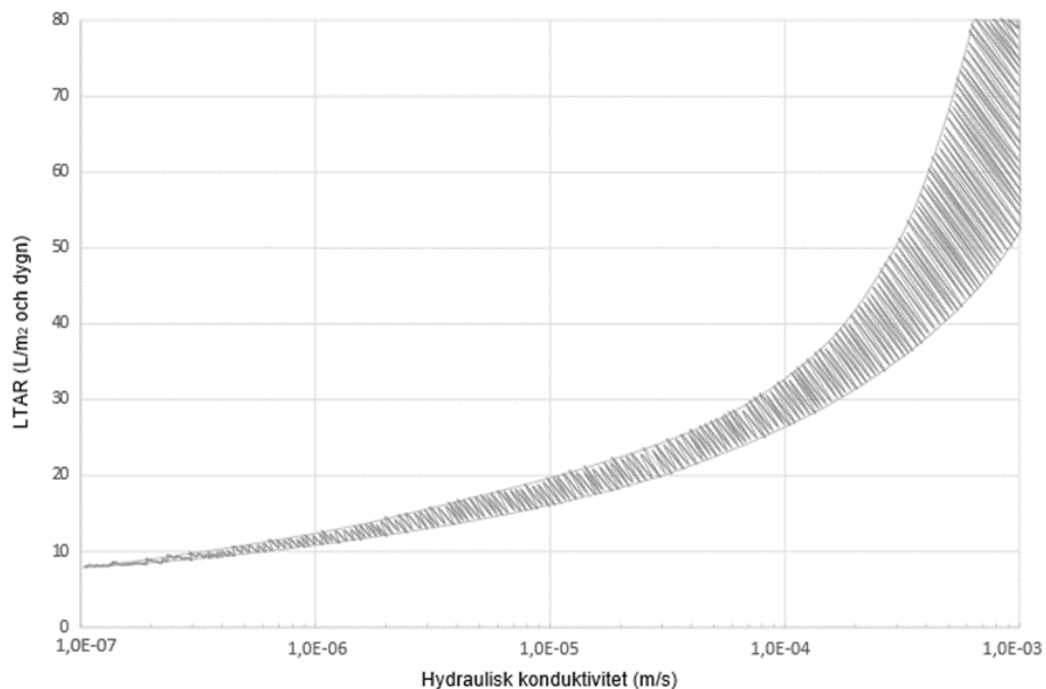
Verksamheten ligger inom huvudavrinningsområdet för *Motala ström* och på gränsen mellan delavrinningsområdena *Kärrån* och *Tabergsån*, se figur 5.2-1.

Figur 5.2-1 Utdrag från Länsstyrelsernas vattenkarta "Vatteninformationssystem Sverige, VISS". I figuren redovisas delavrinningsområdena Kärrån (rött fält) och Tabergsån (blått fält). Den ansökta verksamhetens lokalisering redovisas med en orange polygon.

Den nederbörd som faller inom området och som inte direkt avdunstar kommer att infiltrera marken och bilda grundvatten. Hela det område som omfattas av den ansökta verksamheten har, enligt Sveriges Geologiska Undersökning ("SGU") en hög infiltrationskapacitet⁸, vilket innebär att det finns goda förutsättningar för nederbörd att infiltrera i marken.

Long Term Acceptance Rate ("LTAR") är ett mått på den långsiktiga infiltrationsförmågan i mark. Måttet används vanligen vid dimensionering av infiltrationsytor för belastning av slamavskilt hushållsspillvatten men kan också användas för att just se vilken infiltrationskapacitet som finns i mark. Ett markområdes mättade hydrauliska konduktivitet (k-värdet) kan användas för att uppskatta LTAR-värdet eftersom det finns ett samband mellan hydraulisk konduktivitet och LTAR. I figur 5.2-2 nedan redovisas ett ungefärligt samband mellan LTAR och k-värde.

Figur 5.2-2. Ungefärligt samband mellan LTAR (Long Term Acceptance Rate) och k-värde (mättad hydrauliska konduktivitet).

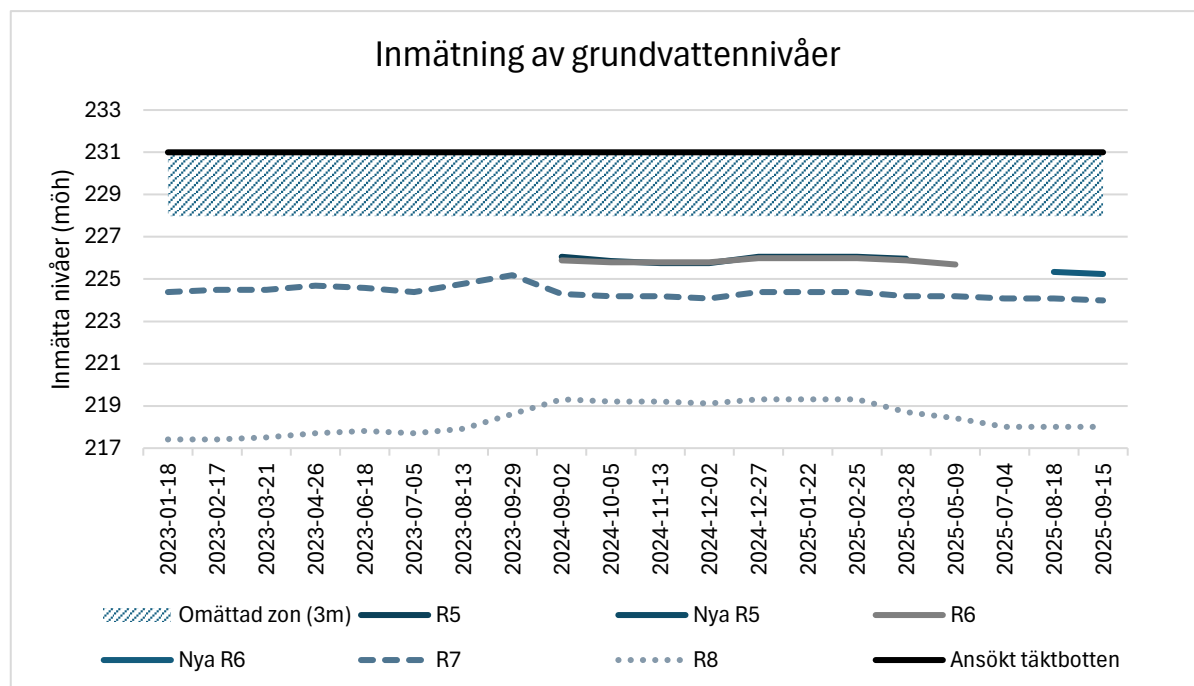
Naturgrusavlagringen vid Månsarp har en grovsandig materialsammansättning. Det ungefärliga värdet på ett sådant materials mättade hydrauliska konduktivitet (k-värde) uppgår till ca 10^{-2} till 10^{-4} .⁹ Inom den aktuella verksamhetens delavrinningsområde uppgår avrinningen, det vill säga den del av nederbörden som kvarstår efter evapotranspirationen, till ca 410 mm/år¹⁰ eller 1,12 liter/m² och dygn. Utifrån sambandet mellan LTAR och k-värde i figur 5.2-2 ovan uppgår infiltrationskapaciteten vid Månsarp till mellan 30 och 35 liter/m² och dygn. Infiltrationskapaciteten i mark utgår från fler aspekter än endast materialsammansättning, exempelvis marklutning. Skanska menar dock att markförhållandena vid Månsarp har kapacitet att infiltrera den nederbörd som faller i området och att det inte finns behov av avledning till ytvattenrecipient även om de övre markskikten vattenmättats, med reducerad infiltrationen och ökad avrinning som följd.

⁸ <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-genomslapplighet.html> [Hämtad 2025-11-12]

⁹ Sveriges geotekniska instituts informationsskrift *Jords egenskaper*, SGI Dnr 3-0806-0641

¹⁰ SMHI Vattenwebb, delavrinningsområde Tabergsån, modelldata avseende vattenbalans (år 1991-2020)

Enligt SGUs checklista för grustäkter rekommenderas generellt att utvinning av sand- och naturgrus inte ska närmare än tre meter över högsta förutsägbara grundvattennivå.¹¹ Skanska har genomfört inmätning av grundvattenytan på den aktuella platsen, dels i anslutning till den nuvarande brytfronten dels inom det område som är aktuellt för nu ansökt utvinning. Placeringen av grundvattenrören redovisas på bifogad samråds-karta. Skanskas inmätningar visar att avståndet mellan täktbotten (+231 m) och högsta förutsägbara grundvattennivå överstiger SGUs riktlinjer med mycket god marginal, se figur 5.2-3.

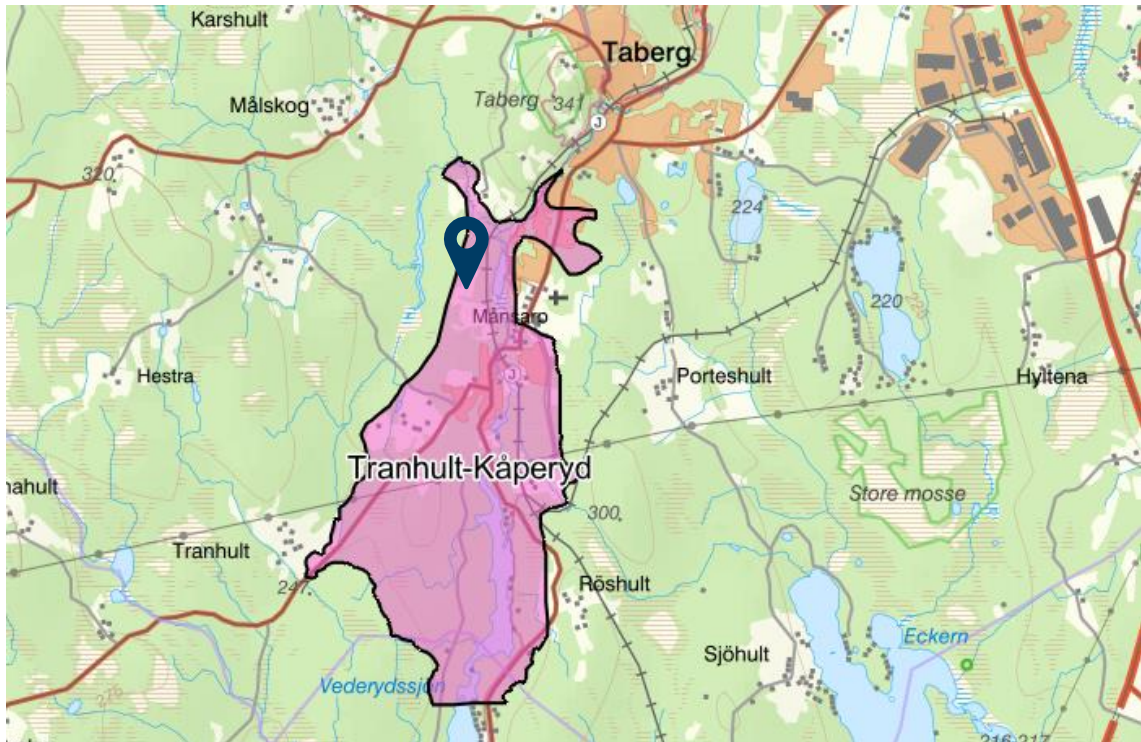

Figur 5.2-3 Inmätning av grundvattennivåer. Mät punkt R5, Nya R5, R6 och Nya R6 är belägna i anslutning till nuvarande brytfront. Mät punkt R7 och R8 är belägna inom det område som är aktuellt för framtida utvinning.

Den ansökte verksamheten är belägen inom den norra delen av grundvattenförekomsten Tranholt-Kåperyd, se figur 5.2-4.¹² Grundvattenförekomsten uppnår god kemisk och kvalitativ status.

¹¹ <https://www.sgu.se/samhallsplanering/bergmaterial-for-byggande/stod-vid-ansokan-om-grus-och-bergtakter/checklista-for-grustakter/> [Hämtad 2025-11-14]

¹² <https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA63726309> [Hämtad 2025-11-18]

Figur 5.2-4 Utdrag från länsstyrelsernas vattentjänst "VISS". Lokaliseringen av den ansökta verksamheten representeras av en blå pil.

Enligt SGUs mätningar av grundvattennivåer och bedömning av topografiska förhållanden är grundvattnets huvudsakliga strömningsriktning centralt i magasinet mot norr. Grundvattnet dräneras ut från magasinet i nordnordost till magasinet Norrahammar i Tabergsåns sträckning via den trånga passagen vid berget Taberg. Tabergsån bedöms vara dränerande för grundvattenmagasinet och antas under normala och naturliga förhållanden inte i någon större omfattning bidra till grundvattenbildning i magasinet. Ytvattensystemet med Tabergsån, Vederydssjön och Månsarpasjön står i hydraulisk kontakt med grundvattenmagasinet.¹³

Enligt tillgängliga uppgifter finns inga större grundvattentäkter för dricksvattenförsörjning i bruk inom magasinet. Magasinet används i viss utsträckning för enskild vattenförsörjning. Grundvattenförekomsten ingår inte bland de vattenförekomster i Jönköpings kommun som används för den nuvarande vattenförsörjningen och är inte heller utpekad som en potentiell vattenförekomst för framtida vattenförsörjning.¹⁴ Den aktuella grundvattenförekomsten utgör inte heller en regionalt viktig vattenförekomst för vattenförsörjningen i Jönköpings län.¹⁵ Inom eller i anslutning till den ansökta verksamheten återfinns inga enskilda dricksvattentäkter eller brunnar. Närmsta brunn (energiförsörjning) återfinns ca 400 meter öster om den ansökta verksamheten.

Uppföljning av den ansökta verksamhetens inverkan på yt- och grundvatten kommer ske enligt rutiner och intervall som tas fram i kontrollprogram för verksamheten samt i samråd med tillsynsmyndigheten. Kontrollprogrammet kommer bland annat att omfatta kontroll av grundvattennivåer.

¹³ Sveriges Geologiska Undersökning *Grundvattenmagasinet Månsarp*, K695, ISBN 978-91-89421-02-8

¹⁴ Jönköpings kommun *Vattenförsörjningsplan Del 1 Bakgrund - Behov – Målsättning och riktlinjer – Hot och påverkan*, Ksl/2017:282

¹⁵ Länsstyrelsen i Jönköping *Regional vattenförsörjningsplan för Jönköpings län År 2020 – 2050 med utblick till år 2100*, Meddelande nr 2021:27

5.3 Buller

Buller uppstår i verksamheten genom den maskinpark som används. De flesta av de olika verksamheterna alstrar buller. Det är stor skillnad på ljudnivån och tidsomfattningen för de olika processerna. De maskiner som används för driften av en sandtäkt alstrar ett visst buller, men eftersom dessa maskiner har ett förhållandevis lågt källjud ger detta buller en liten betydelse i sammanhanget. Skanska genomför regelbundna ljudmätningar vid verksamheten i Månsarp. Den senaste mätningen utfördes år 2023 vid två platser väster om verksamheten.¹⁶ I samband med mätningen var hullastare och sorterverk i drift. Mätningen visar att verksamheten genererade ljudnivåer om maximalt 39 dBA. Verksamheten uppfyllde således Naturvårdsverkets riktlinjer för externt industribuller med god marginal.

Med nuvarande kunskap om området och mot bakgrund av verksamhetens historiska drift samt dess lokalisering med stora avstånd till närmaste bostadsbebyggelse bedömer Skanska att buller från den ansökta verksamheten inte medför någon olägenhet av betydelse och att verksamheten fortsatt uppfyller Naturvårdsverkets riktlinjer för externt industribuller.

Skanska försöker i så stor utsträckning som möjligt reducera det buller som uppstår till följd av det ansökta tillståndet bland annat genom att placera bullrande maskiner i skydd av upplag och befintliga brytfronter. Skanska underhåller och servar maskinparken och anläggningar för att förhindra missljud.

5.4 Natur- och kulturmiljö samt friluftsliv

Omgivande mark utgörs, enligt Nationella marktäckedata, till största delen av tallskog.

För att utreda naturmiljön inom det område som tas i anspråk av den ansökta verksamheten har en naturvärdesinventering genomförts. Naturvärdesinventeringen har genomförts av Naturföretaget enligt svensk standard.¹⁷ Inventeringen utfördes på fältnivå med detaljeringsgrad Medel, och med tilläggen Naturvärdesklass 4, Detaljerad redovisning av artförekomst och fördjupad artinventering av sandödlor. Inom ramen för inventeringen avgränsades sju naturvärdesobjekt. Två objekt med högt naturvärde, tre objekt med påtagligt naturvärde och två objekt med visst naturvärde. Samtliga objekt är belägna utanför det nu ansökta brytningsområdet. Totalt sex individer av sandödlor observerades i samband med inventeringen vilket är lika många som sågs under länsstyrelsens inventering.¹⁸ Sandödlor hittades i närheten av de tidigare kända fyndplatserna men även vid en slänt i den norra delen av verksamheten där arten inte observerats förut. Två juvenila ödlor noterades under inventeringen vilket bekräftar att sandödlorna reproducerar sig i takten. Fyndplatserna för sandödlor är belägna utanför det ansökta verksamhets- och brytningsområdet. Skanska kommer, inom ramen för kommande tillståndsansökan och som skyddsåtgärd, åta sig att genomföra bevarandeåtgärder för att gynna sandödlan i området.

Miljökonsultföretaget Calluna AB har, på uppdrag av Skanska, utfört inventering av häckande fåglar inom och i anslutning till det ansökta verksamhetsområdet.¹⁹ Inventeringen utfördes vid två besök under maj 2022. Inventeringsområdet vid Månsarp utgörs av den befintliga grustakten och omkringliggande skogsmark. Inventeringsområdet är ca 93 ha och omfattar projektområdet för utvidgandet av verksamheten samt en buffertzona om ca 200 meter. Skogsmiljöerna inom

¹⁶ Grustäkt inom Månsarp 4:4 m fl, Jönköping Mätning av ljudnivåer, Soundcon 13230

¹⁷ SS199000:2014

¹⁸ Liliegren, Y. 2018. *Inventering av sandödlor vid 24 lokaler i Jönköpings län 2014*. Länsstyrelsen i Jönköpings län.

¹⁹ Keith, S (2022). *Häckfågelinventering – Månsarp i Svenljunga kommun, 2022*. Calluna AB.

inventeringsområdet utgörs av barrskogar som är starkt präglade av modernt skogsbruk. Vid häckfågelinventeringen noterades totalt 41 fågelarter. Av dessa är 6 rödlistade (en som sårbar (VU) och fem som nära hotad (NT)), en upptagen i Fågeldirektivets bilaga 1. Merparten av de noterade arterna vid häckfågelinventeringen utgörs av vanliga skogsfåglar och fågelfaunan är vad som kan förväntas i en barrskogsmiljö i södra Sverige som är starkt präglad av skogsbruk. Inga delar av projektområdet stack ut som särskilt värdefulla för fåglar eller särskilt artrika.

Inom ramen för 2013 års tillståndsansökan genomförde Jönköpings läns museum, på uppdrag av Skanska, en arkeologisk utredning.²⁰ Utredningsområdet omfattade, utöver det då ansökta verksamhets- och brytningsområdet, även det nu aktuella området. I samband med utredningen påträffades sammanlagt sex kolningsanläggningar. De fynd som noterades i samband med utredningen föranledde ingen ytterligare åtgärd.

Inom det ansökta verksamhets- och brytningsområdet återfinns inga uttalade intressen för friluftslivet. Den ansökta verksamheten beräknas inte leda till någon ändring avseende möjligheterna till rekreation och friluftsliv jämfört mot idag. Infarten till området är försedd med bom som hålls låst utanför verksamhetstid vid nuvarande samt vid ansökt verksamhet. Efter avslutad verksamhet kommer området efterbehandlas för att i huvudsak gynna den biologiska mångfalden.

5.5 Landskapsbild och efterbehandling

Samtliga byggnader, maskiner m.m. kommer, om inte annat beslutas, att tas bort, vissa vägar för verksamhetens funktion kan finnas kvar för ökad tillgänglighet till området.

Gestaltning och framtida markanvändning kommer föreslås att ske i samråd med markägare och tillsynsmyndighet. Ett förslag till efterbehandlingsplan kommer att redovisas i ansökan.

5.6 Utsläpp till luft

Den planerade verksamheten påverkar luft genom avgasutsläpp från transporter till och från verksamheten. Verksamheten innebär få arbetsmaskiner och förväntas inte ge upphov till någon ökning av utsläpp från maskinparken jämfört med nuvarande verksamhet.

Damning från verksamheten kan förekomma vid exempelvis siktning av sandmaterialet samt transporter. Damning förebyggs genom bevattning av arbets- och upplagsytor samt vägar.

Verksamheten beräknas inte ge upphov till lukt.

5.7 Kemikalier och avfall

Den ansökta verksamheten förväntas inte ge upphov till användning av fler kemikalier än dagens täktverksamhet. Få kemikalier används vid nuvarande verksamhet. Inga drivmedel förvaras i verksamheten. Siktverket ställs upp på duk av absorberande material.

Den ansökta verksamheten förväntas inte generera större avfallsmängder än pågående verksamhet, eftersom det inte fordras någon utökad maskinpark. Avfall uppkommer i mycket begränsad omfattning.

²⁰ Jönköpings läns museum, *Kolbottnar i Renstorp*, ISSN:1103-4076

5.8 Yttre händelser och klimatförändringar

Översvämning, skred och extremt väder är exempel på sådana yttre händelser som kan påverka den aktuella verksamheten på sådant sätt att den förorsaka negativa miljöeffekter på omgivningen.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ("MSB") har utifrån hydrologisk flödesdata och höjddata tagit fram så kallade översvämningsskarteringar som visar de områden och vattendrag som riskerar att översvämmas vid olika flödesscenarion. Inom det område inom vilket den aktuella verksamheten är belägen föreligger, enligt MSB:s skartering, inget översvämningsshot. Sveriges Geologiska Undersökning ("SGU") har, tillsammans med Statens Geotekniska Institut ("SGI") tagit fram en kartvisare som visar var i Sverige det finns förutsättningarna för skred i finkorniga jordarter så som silt och lera.²¹ Information om risker för ras och skred finns även tillgängligt via MSB:s kartportal. Den aktuella verksamheten är inte belägen inom något utpekade aktsamhetsområde, det vill säga ett sådant område där det kan föreligga risk för ras eller skred.

6 Bedömning i fråga om betydande miljöpåverkan

I enlighet med miljöbalken 6 kap 23 § ska den som avser att bedriva en verksamhet eller åtgärd som medför tillstånd undersöka om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra betydande miljöpåverkan (BMP).

Eftersom den planerade verksamheten inte per automatik medför betydande miljöpåverkan enligt Miljöbedömningsförordningen 6 § ska undersökningen enligt miljöbedömningsförordningen 10 § utökas till att omfatta verksamhetens eller åtgärdens;

1. Utmärkande egenskaper
2. Lokalisering
3. De möjliga miljöeffekternas typ och utmärkande egenskaper.

6.1 Utmärkande egenskaper

I Tabell 6.1-1 redogörs för verksamhetens utmärkande egenskaper enligt 11 § Miljöbedömningsförordningen och som beskrivits i Miljösamverkan Sveriges checklista om stöd för bedömning av betydande miljöpåverkan.

Tabell 6.1-1. Verksamhetens utmärkande egenskaper.

Enligt 11 § Miljöbedömningsförordningen	Planerad verksamhet
1. Verksamhetens omfattning och utformning	Verksamheten har en begränsad omfattning och yta. Området är sedan tidigare delvis i anspråktaget för sandtäktsverksamhet. Det ansökta verksamhets- och brytningsområdet har anpassats efter de naturvärden som uppmärksammats inom ramen för utförd naturvärdesinventering.
2. Kumulativa effekter	I anslutning till den ansökta verksamheten finns inga andra verksamheter som tillsammans kan generera kumulativa effekter.
3. Användning av naturtillgångar och fysisk miljö	Den ansökta verksamheten innebär att sandmaterialet kommer till användning för

²¹ <https://gis.sgi.se/hajk/?m=rasskrederosion> [Hämtad 2025-11-18]

	ändamål där det saknas tekniska och ekonomiska ersättningsmaterial. Det ansökta verksamhets- och brytningsområdet berör inga områden med höga naturvärden. Sandfyndigheten utgör inte en särskilt utpekad grundvattenförekomst.
4. Avfall	Endast begränsade mängder avfall kommer att uppstå inom verksamheten och avfallet kommer hanteras i enlighet med gällande lagstiftning.
5. Föroreningar och störningar	Inga betydande störningar förväntas uppstå och risken för föroreningar bedöms som liten med planerad utformning och skyddsåtgärder. Buller kan uppstå från transporter både internt och externt.
6. Sannolikheten för allvarliga olyckor	Sannolikheten för allvarliga olyckor bedöms som låg då kemikaliehanteringen är mycket begränsad.
7. Risker för människors hälsa	Risker för människors hälsa bedöms som liten då verksamheten kommer ske inom och i anslutning till befintlig sandtäkt.

6.2 Lokalisering

I Tabell 6.2-2 redogörs för verksamhetens lokalisering enligt 12 § miljöbedömningsförordningen.

Tabell 6.2-2. Verksamhetens lokalisering.

Enligt 12 § Miljöbedömningsförordningen	Planerad verksamhet
1. Pågående eller tillåten markanvändning.	Ingen värdefull mark tas i anspråk. Ansökt verksamhet sker i direkt anslutning till befintlig sandtäkt.
2. Naturresurser som finns i det område som kan antas bli påverkat.	Inom det ansökta verksamhets- och brytningsområdet finns inga höga naturvärden. Sandfyndigheten utgör inte en värdefull eller särskilt utpekad grundvattenförekomst. I området finns inga vattenskyddsintressen.
3. Naturresursernas, naturmiljöns och kulturmiljöns tålighet.	Verksamheten ligger i glesbebyggt område. Inga naturreservat, riksintressen, kulturmiljöintressen eller övriga skyddade områden eller friluftsintressen berörs. Den planerade verksamheten innebär heller ingen påverkan av betydelse på yt- eller grundvattenförekomster eller recipient.

6.3 Miljöeffekternas typ och utmärkande egenskaper

I Tabell 6.3-3 redogörs för miljöeffekternas typ och utmärkande egenskaper enligt 13 § miljöbedömningsförordningen.

Tabell 6.3-3. Miljöeffekternas typ och utmärkande egenskaper.

Enligt 13 § Miljöbedömningsförordningen	Planerad verksamhet
1. Effekternas, storlek, utbredning, karaktär, intensitet och komplexitet.	Verksamhetens samlade miljöeffekt utifrån storlek, utbredning, karaktär, intensitet och komplexitet bedöms som begränsad.

2. Sannolikheten för att effekterna uppkommer, hur de uppkommer, vilken varaktighet eller frekvens de har och hur reversibla de är.	Miljöeffekterna är i huvudsak begränsade till verksamhetens driftstider. Effekterna begränsas genom verksamhetens utformning och lokalisering samt skyddsåtgärder. Det föreligger ingen risk för kumulativa effekter.
3. Hur gränsöverskridande effekterna är	Verksamheten är inte gränsöverskridande då vare sig luft- eller vattenutsläpp kommer att ske i någon större omfattning.
4. Effekternas kumulativa verkan tillsammans med effekterna av andra verksamheter som bedrivs	Det föreligger ingen risk för kumulativa effekter.
5. Möjligheten att begränsa effekterna på ett effektivt vis.	Verksamhetens utformning och lokalisering innebär att det finns goda möjligheter att begränsa miljöeffekter i form av buller och damning. Regelbunden kontroll kommer ske av verksamhetens förhållande till grundvattennivån i området. Uppföljande mätningar kommer ske inom ramen för ett kontrollprogram som upprättas i samråd med tillsynsmyndigheten.

6.4 Sammanfattande bedömning

Mot bakgrund av de ansökta verksamheternas utmärkande egenskaper, dess lokalisering och de möjliga miljöeffekternas typ och utmärkande egenskaper bedömer Skanska att de ansökta verksamheterna inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

7 Förslag till innehåll i miljökonsekvensbeskrivningen

Enligt 6 kap. 24 § miljöbalken får undersökningssamrådet genomföras så att det också uppfyller kraven på det avgränsningssamråd som ska göras inom ramen för en specifik miljöbedömning. Enligt 9 § andra punkten Miljöbedömningsförordningen (2017:966) ska ett sådant avgränsningssamråd innefatta uppgift om vilken omfattning och detaljeringsgrad miljökonsekvensbeskrivningen bör ha.

Nedan redovisas vilka miljöaspekter som i nuläget har bedömts kunna påverkas av planerad verksamhet och som kommer belysas särskilt i miljökonsekvensbeskrivningen i det fall länsstyrelsen beslutar att verksamheten kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

- påverkan på mark och vatten
- utsläpp till vatten
- transporter och utsläpp till luft
- buller
- naturmiljö, kulturmiljö och friluftsliv
- inverkan på landskapsbilden
- risk och säkerhet
- resursförbrukning
- avfallshantering

Gränsen för verksamhetsområdet utgör den primära geografiska avgränsningen i miljökonsekvensbeskrivningen. Verksamheten innebär dock även miljöpåverkan utanför verksamhetsområdet varför även denna kommer att beskrivas.

Miljökonsekvensbeskrivningen föreslås också innehålla en beskrivning av de skyddsåtgärder som planeras för att skadliga verkningar ska undvikas, minskas eller avhjälpas och hur det ska undvikas att verksamheten eller åtgärden medverkar till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap miljöbalken (1998:808) inte följs.

8 Fortsatt samråds- och prövningsprocess

Planerat samråd kommer att ske med berörda, länsstyrelsen och tillsynsmyndigheten, samt med allmänhet och andra berörda myndigheter och organisationer. Skanska har för avsikt att skriftligen samråda med ägare till fastigheter inom ca 500 m från gränsen till ansökt verksamhetsområde.

När undersökningssamrådet är klart kommer Skanska redogöra för hur samrådet gått till, vilka som bjudits in och vad som framkommit och lämna samrådsredogörelsen till länsstyrelsen. Efter det att länsstyrelsen tagit del av samrådsredogörelsen fattar länsstyrelsen ett beslut i frågan om den ansökta ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan eller ej.

Om länsstyrelsen efter beslut kommer fram till att den ansökta verksamheten inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan kommer Skanska, i enlighet med 6 kap 47 § miljöbalken, att ta fram ett så kallat förenklat underlag. I det fall Länsstyrelsen beslutar att den ansökta verksamheten kan antas medföra en betydande miljöpåverkan kommer Skanska, i enlighet med 6 kap. 28 § miljöbalken, upprätta en så kallad specifik miljöbedömning med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning (6 kap. 35 § miljöbalken). Dessa handlingar och detta undersökningssamråd är utformat så att det också uppfyller kraven på det avgränsningssamråd som ska göras inom ramen för en specifik miljöbedömning. I och med att Skanska valt att genomföra samrådet i form av ett avgränsningssamråd kommer det inte ske något undersökningssamråd.

Samråd sker med ägare till fastigheter inom ca 500 m från gränsen till ansökt verksamhetsområde samt med berörda myndigheter och organisationer. Samråd sker genom utskick av samrådsunderlag alternativt med samrådsunderlag och kompletterande information på Skanskas hemsida. Samråd med allmänheten sker genom annons i lokala tidningar (Jönköpings-posten).

Skriftligt samråd sker med följande myndigheter och organisationer:

- Tabergs Bergslags Hembygdsförening
- Räddningstjänsten i Jönköpings kommun
- Naturskyddsföreningen i Jönköping
- Jönköpings fågelklubb
- Trafikverket
- SGU
- Naturvårdsverket
- Försvarsmakten
- HaV

Information och synpunkter lämnas skriftligen senast den 20 mars 2026 till Oskar Karlsson via e-post: oskar.karlsson@skanska.se eller Skanska Industrial Solutions AB, att: Oskar Karlsson, Kämpevägen 32, 553 02 Jönköping.

Samtliga inkomna svar och synpunkter kommer att redovisas i en samrådsredogörelse som kommer att bifogas ansökan om tillstånd.

För Skanska Industrial Solutions AB

Oskar Karlsson

Gunnar Helander

Bilagor:

1. Samrådscharta

